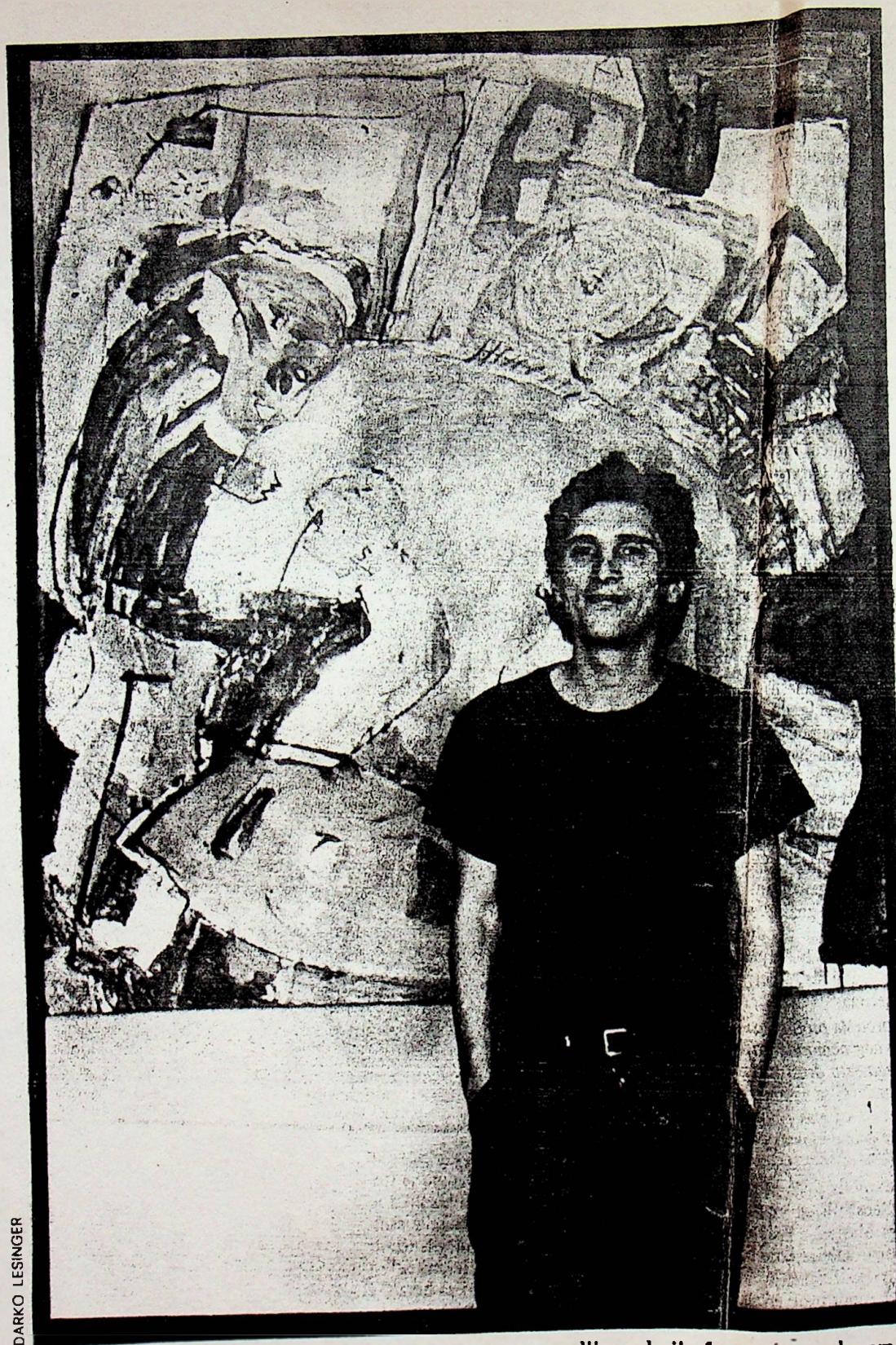

DARKO LESINGER

izložba akademskog slikara zoltana novaka u studiju galerije forum će vas barem malo baciti postrance surove svakidašnjice

18. STRANICA SL. BROJ 984 — 5. 10. 1988.

NOVAKOVA PRAZNOV- JERNA ULJA

Ne znam zašto, ali pročitane i slučajno zapamćene rečenice koje iz naknadnih razlog tražim, redovito nalazim na lijevim stranicama knjiga, te tako desne ni ne gledam. Na lijevoj, 146. stranici Naprijedova Izdanja Mannova »Doktora Faustusa«, pronašao sam slijedeću kompromitiranu istinu: »Ima sudova koji nas zabavljaju svojom nezgrapnom istinom kompromitiranom za onoga koji izriče sud«. Ova nezgrapnost bila mi je potrebna zbog slučaja sa otvaranja izložbe slika akademskog slikara Zoltana Novaka.

Otvaranja su uglavnom ista, palucava, blazirana i rutinska, i dovoljno se cinican uzvanik može zabavljati jedino ako obrati pažnju na usputne i tihe rečenice što ih žene izgovaraju između dva koketna osmijeha a muškarci tek nakon njih. Jedna od takovih, izrečena te večeri, nevjerojatno je zabavna nezgrapna istina o Zoltanovnom slikarstvu, čiji bi izricatelj rado ushitio biti iskompromitiran samo kad bi mu pomenuo ime. Taj bitan promašaj bitnog, u kojem je više latine o slikarstvu koje je prosudio i promašio no u većini njegovih apologija, glasi: »Ne znam kaj zapravo hoće... za figuraliku se vidi premalo, a za apstrakciju previše...«. Bravo! Ako je i promašen cilj, pogodeno je sve ostalo. Tek, nažalost, ostalo je presudno.

Novak je u Studiju Galerije Forum izložio 13 praznovjernih radova. Većinom su to ulja na platnu, a manji je broj ulja na lesonitu. Imena su slika sasvim arbitarna, jer slikari nisu pjesnici, i stoga ih ni ne pominjem. Ionako je ostalo presudnije.

Napokon, o čemu se radi? »Kaj Novak zapravo hoće?« Novak dakle hoće i uspijeva dati svoj odgovor na postavljeno pitanje o odnosu figurativnog i apstraktnog slikarstva. Uzgred budi rečeno, ovaj je likovni problem i kod nas Rusovom izložbom u Paviljonu stekao legitimitet temeljne likovne aporije današnjice, pa stoga ni ne pominjem da je Novakovo slikarstvo idejno među suvremenijima, ozbiljnijima i pametnijima u nas. Što se tiče pomenutog problema, o njemu tek toliko da opreka figurativnog i apstraktnog slikarstva nikako nije naivna. Nije dovoljno kazati da figuralika ima za princip mimezu, a da apstrakcija sklanjajući se od predmeta oponašanja gubi i predmetnost ostvarenja. Jer, u današnjoj situaciji kad ništa osjetilno dostupnoga nije neposredna datost već je posredovani znak, figurativno slikarstvo ama baš ništa ne mora dugovati oponašanju. Jednako tako, apstraktna slika, koja se već cijelo stoljeće ne deklarira kao slika pralika kome je nalik, već kao ploha na kojoj su naslage boje, ne figurira tek kao od tradicije otrgnuto samostalno, samozakonito i samodovoljno biće, već se po povlastici vlastite povijesti javlja kao prisna i realna činjenica našeg duhovnog prostora. Stoga se pitanje izbora između iluzioniranja trodimenzionalnosti ili prihvatanja dvodimenzionalnosti plohe ne može rješavati odoka, paušalno i djetinjom nedužnošću.

Novakove slike, upravo je to uočilo kompromitirani anonim, nude promišljen odgovor. Kao što sam već napomenuo u 16. broju SL-a iz 1987. godine, za Novaka je slika prostor prostor slike (molim desk da mi ovo ne izvlači u podnaslov). Novak i dalje ne iluzionira predmete u prostoru, već sam prostor: prostor je predmet koji se oblikuje kao zbivanje i on je taj koji na slici jest zbivanje. Možda su tome bolja potvrda »Setnje« koju sam nekod koristio kao ilustraciju, današnje Novakove slike: Prostor je aktivniji no prije, a zoran iskaz te aktivnosti njegova su zakrivljenja. Notornije no prije, prostor upravo posredstvom blagodatit apstraktnog slikarstva, putem nanosa, tragom geste, linijom i koloritom, iskazuje svoju nametljivu i dominantnu prisutnost koja prožima i pokreće sve što se u njoj, kao oponašano, javlja.

Apartno od ove ravni, Novakovo je slikarstvo i dalje karakterizirano formalnom dvojakošću. Nekadašnje opreke u formatu, načinu nanošenja boje, i inom, pereniraju kroz današnje dvojstvo kontrole apresije. Starije slike ovog perioda sirovije su i energičnije, a novije pokušavaju artikulirati ovu napetost geometrijskim ograničenjem. Cini se da je potonje budućnost Novakova slikarstva. ■